

Ryszard SZAŁOWSKI

Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie – Instytut Administracji

Rozdział III

Zadania i kompetencje zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Streszczenie: Przedmiot rozdziału stanowią prezentacja oraz ocena prawnych podstaw powoływania i zadań zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych, a także procedura podejmowania interwencji w środowisku rodziny dotkniętej przemocą.

Słowa kluczowe: przemoc w rodzinie, zespoły interdyscyplinarne, grupy robocze

Przemoc jest zjawiskiem występującym w różnych sferach życia społecznego. Nie są od niej wolne rodzina, szkoła, zakład pracy czy stosunki sąsiedzkie¹.

Ustawodawca podjął próbę instytucjonalizacji przeciwdziałania przemocy, odnosząc treść regulacji jedynie do rodziny, co uczynił w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r.²

Za członka rodziny uważa się w świetle ustawy³ osobę najbliższą w rozumieniu przepisów art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny⁴, a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą⁵.

¹ Na temat rodzajów przemocy domowej oraz czynników wpływających na posługiwanie się przemocą zob. M. Zając, *Procedura Niebieskiej Karty. Realizacja zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, Wrocław 2012, s. 15–28.

² Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie – Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zm. Dalej: ustawa.

³ Zob. art. 2 pkt 1.

⁴ W treści wskazanego przepisu Kodeksu karnego chodzi o małżonka, wstępnego, zstępnego, rodzeństwo, powinowatych w tej samej linii lub stopniu, osobę pozostającą w stosunku przysposobienia oraz jej małżonka, a także osobę pozostającą we wspólnym pożyciu – Dz. U. Nr 88, poz. 553, ze zm.

⁵ Dylematy związane z traktowaniem przez ustawodawcę wspólnego zamieszkiwania lub gospodarowania (nie połączonego z zamieszkiwaniem) przez osoby nie będące osobami najbliższymi, jako elementu definicji członka rodziny analizuje S. Spurek, *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Komentarz*, s. 20–21 – lex 1369.

Przemoc w rodzinie została zdefiniowana w art. 2 pkt 2 ustawy jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób będących członkami rodziny w rozumieniu ustawy, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Zakres przedmiotowy pojęcia przemocy nie został przez ustawodawcę dookreślony, stanowi kategorię otwartą, jego ramy są niewątpliwie szersze niż granice ochrony gwarantowanej normami prawa karnego⁶. W szczególności powyższa definicja „nie odnosi się do zakresu zachowań penalizowanych przez art. 207 k.k., gdyż przepis ten określa przestępstwo znęcania się, nie zaś przestępstwo przemocy w rodzinie”⁷.

K. Właźlak słusznie stawia pytanie o zasadność tak szerokiej ingerencji w sprawy rodziny i pojawiające się zagrożenie nadużyć „wynikające ze swobodnej interpretacji przemocy w rodzinie w związku z szerokim rozumieniem tego pojęcia przyjętym w art. 2 pkt 2 ustawy”⁸.

Jak wynika z preambuły do ustawy, przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności. Oceniając regulację ustawową, należy zwrócić szczególną uwagę, czy działania organów władzy publicznej ukierunkowane na skuteczność, mające na celu przeciwdziałanie przemocy, nie naruszają prawa do ochrony prawnej życia prywatnego, gwarantowanego treścią art. 47 Konstytucji⁹.

Ustawodawca przydzielił zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie organom administracji publicznej wszystkich szczebli: Radzie Ministrów, ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodom, organom samorządu województwa, samorządu powiatowego oraz samorządu gminnego.

Podstawowe znaczenie dla skuteczności takich działań mają czynności ukierunkowane bezpośrednio na diagnozowanie przypadków przemocy oraz prowadzenie interwencji i poradnictwa, udzielanie pomocy ofiarom. Do zadań własnych gminy, w świetle art. 6 ust. 2 ustawy, należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

⁶ Czyny karalne, do których może dochodzić w rodzinie, wskazuje A. Obiegło, *Sprawcy przemocy w rodzinie. Przegląd środków karnych i instrumentów oddziaływania przewidzianych w polskim prawie oraz ich zastosowanie*, „Przegląd Zachodniopomorski” 2011, z. 3, s. 149. Na temat przestępstw przeciwko rodzinie zob. nadto: M. Zajac, *Procedura...*, s. 33–52.

⁷ S. Spurek, *Przeciwdziałanie przemocy...*, s. 22.

⁸ K. Właźlak, *Problemy funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, „Samorząd Terytorialny” 2012, nr 4, s. 65.

⁹ Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.

- a) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie¹⁰;
- b) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne, służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- c) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia¹¹;
- d) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym, która to aktywność będzie przedmiotem szczegółowych rozważań w dalszej części niniejszego rozdziału. Właśnie na poziomie gminy ustawodawca dostrzega „największą potrzebę nawiązywania współpracy w zakresie zarówno udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływania na osoby stosujące przemoc, jak i podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie”¹².

1. Powoływanie zespołów interdyscyplinarnych oraz ich zadania

Na gminie ciąży obowiązek przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym¹³. Zespół taki nie stanowi organu wewnętrznego rady gminy ani też organu pomocniczego wójta (burmistrza, prezydenta miasta), jest podmiotem odrębnym, który realizuje ustawowo określone zadania gminy związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie¹⁴.

¹⁰ Na temat gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie zob. K. Właźlak, *Programy jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, „Samorząd Terytorialny” 2011, nr 11, s. 40–52.

¹¹ Identyczne zadanie ustawodawca przydzielił powiatowi, czyniąc tę jednostkę samorządu terytorialnego odpowiedzialną nadto, w ramach zadań własnych, za zapewnienie osobom dotkniętym przemocą miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej, a w sferze zadań z zakresu administracji rządowej – za tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określa (w drodze rozporządzenia) standard podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, a także kwalifikacje osób zatrudnionych w takich ośrodkach, ponadto ustala szczegółowe kierunki prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacje osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne. Zob. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. Nr 50, poz. 259).

¹² K. Właźlak, *Programy...*, s. 42.

¹³ S. Spurek, *Przeciwdziałanie przemocy...*, s. 39.

¹⁴ A. Kiełtyka, A. Ważny, *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 88.

Status oraz zadania zespołów interdyscyplinarnych¹⁵ zostały określone w przepisach art. 9a–9b ustawy.

Zespół interdyscyplinarny powołuje wójt, burmistrz albo prezydent miasta. Rada gminy określa, w drodze uchwały, tryb i sposób powoływania i odwoływania członków tego zespołu. Uchwała ta ma charakter aktu prawa miejscowego¹⁶. Obsługę organizacyjno-techniczną zespołu interdyscyplinarnego zapewnia ośrodek pomocy społecznej. Typową formą powołania zespołu przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) jest wydanie zarządzenia¹⁷.

Zgodnie z przepisem art. 9a ust. 3 ustawy w skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

- a) jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- b) gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych;
- c) Policji;
- d) oświaty;
- e) ochrony zdrowia;
- f) organizacji pozarządowych.

W jego skład wchodzi także kuratorzy sądowi, a mogą wchodzić prokuratorzy oraz przedstawiciele podmiotów innych niż wyżej wymienione, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Decydowanie o strukturze zespołu nie mieści się w zakresie rozstrzygania o trybie ani sposobie jego powoływania, zatem rada gminy nie może w uchwale odnieść się do tej kwestii. Zespół powołuje, jak wskazano, wójt, burmistrz, prezydent miasta – a zatem to organ wykonawczy posiada uprawnienie do decydowania o uwzględnieniu w składzie zespołu członków, których powoływanie jest fakultatywne.

Ustawodawca nie określa składu liczbowego zespołu ani nie upoważnia rady gminy do jego wskazania. Jednak zespół interdyscyplinarny nie może być mniejszy niż siedmioosobowy, bowiem przedstawiciele tylu instytucji mają być w jego składzie obowiązkowo reprezentowani. Nie ma przeszkód, aby zespół stanowił grono stosunkowo liczne, gdyż ustawodawca nie limituje liczby osób reprezentujących poszczególne jednostki organizacyjne. Nie stawia również wymogu proporcjonalności reprezentacji poszczególnych instytucji. Niektóre rady gmin (miast)

¹⁵ P. Teisseyre słusznie wskazuje, że określenie zespół interdyscyplinarny budzi uzasadnione wątpliwości, albowiem chodzi tu o działania interinstytucjonalne. Zob. idem, „Wraca nowe”: o zespołach interdyscyplinarnych, „Polityka Społeczna” 2011, nr 3, s. 16.

¹⁶ Kontrowersje wokół charakteru takiej uchwały jako źródła prawa omawia K. Wlaźlak, *Problemy...*, s. 65–66. Za uznaniem uchwał rady gminy w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego za akt prawa miejscowego opowiedział się Naczelny Sąd Administracyjny (zob. uzasadnienie wyroku z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie II OSK 1922/11). Podobne stanowisko zajął Wojewódzki Sąd Administracyjny w Olsztynie w wyroku z dnia 14 czerwca 2011 r. w sprawie II SA/Ol 348/11.

¹⁷ Zob. np. uchwałę Nr X/63/2011 Rady Gminy Rzepiennik Strzyżewski z dnia 24.11.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego Nr 579, poz. 6474) czy uchwałę Nr V/40/2011 Rady Miasta w Czeladzi z dnia 3.02.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 72, poz. 1293).

wskazują w treści uchwały jednostki organizacyjnej, których przedstawiciele mogą być powołani w skład zespołu¹⁸. Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu stwierdził, iż „żaden przepis ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nie upoważnia rady gminy do kształtowania katalogu podmiotów, które tworzą zespół interdyscyplinarny”¹⁹. W innym z orzeczeń tenże Sąd podkreślił, że ustawodawca „nie przyznaje radzie miasta i gminy kompetencji do regulowania składu zespołu interdyscyplinarnego i wybiórczego ustalania składu spośród podmiotów prawem wskazanych do uczestnictwa obligatoryjnego i fakultatywnego”²⁰.

Zespół interdyscyplinarny działa na podstawie porozumień zawartych między wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) a wyżej wymienionymi podmiotami, których przedstawiciele wchodzi w skład zespołu, z wyłączeniem kuratorów sądowych.

Członkowie zespołu interdyscyplinarnego wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) nie może zatem rozstrzygać, kto personalnie wejdzie w skład zespołu, bez porozumienia z podmiotami posiadającymi ustawowe upoważnienie do delegowania swoich przedstawicieli do składu zespołu. Należy więc oczekiwać, że kierownik takiego podmiotu wskaże przedstawiciela w zespole²¹. Chodzi tu niewątpliwie o osobę pełniącą służbę bądź zatrudnioną przez podmiot, którego ma być przedstawicielem. Nie chodzi jednak o wyznaczenie przedstawiciela, albowiem obsada tej funkcji ma być przedmiotem porozumienia, a więc *de facto* niezbędne jest zaaprobowanie kandydatury przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Na uwzględnienie zasługuje praktyka imiennego wskazywania przedstawicieli – przyszłych członków zespołu – przez kierowników instytucji, które mogą być reprezentowane²².

Komendant Główny Policji w wytycznych z 2011 r.²³ zdecydował, iż w pracach zespołu interdyscyplinarnego bierze udział koordynator procedury „Niebieskiej Karty” lub inny funkcjonariusz wyznaczony przez kierownika komórki

¹⁸ Zob. np. uchwałę Nr VIII/48/2011 Rady Miasta w Annopolu z dnia 28.06.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Nr 129, poz. 2231, uchwałę Nr V/28/2011 Rady Miasta Łędziny z dnia 27.01.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 44, poz. 773, uchwałę nr V/40/2011 Rady Miasta w Czeladzi, uchwałę nr V/33/2011 Rady Gminy Kościelisko z dnia 29.03.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego Nr 247, poz. 1999).

¹⁹ Wyrok z dnia 24 października 2011 r. w sprawie IV SA/Wr 743/11 – orzeczenia.nsa.gov.pl.

²⁰ Wyrok z dnia 12 października 2011 r. w sprawie IV SA/Wr 380/11 – orzeczenia.nsa.gov.pl.

²¹ Wprost odnosi się do tej kwestii uchwała Nr XI/69/11 Rady Gminy Bolesławiec z dnia 16 listopada 2011 r., stanowiąc, iż Wójt Gminy Bolesławiec występuje do podmiotów, o których mowa w ustawie o wskazanie kandydata na członka zespołu (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego Nr 265, poz. 5058).

²² Zob. np. uchwałę Nr V/40/2011 Rady Miasta w Czeladzi, uchwałę Nr 176/XXIX/2013 Rady Miasta w Blachowni z dnia 30.01.2013 r. (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z 2012 r. poz. 2055). Z kolei Rada Miasta w Pasłęku postanowiła, iż kierownicy jednostek organizacyjnych wskazują od 1 do 5 kandydatów do zespołu – zob. uchwałę Nr II/31/2012 z dnia 30.03.2012 r. (Dz. Urz. Woj. Warmińsko-Mazurskiego Nr 12, poz. 1727).

²³ Wytyczne nr 2 z dnia 7 grudnia 2011 r. w sprawie postępowania policjantów podczas realizacji procedury „Niebieskiej Karty” – Dz. Urz. KGP Nr 10, poz. 77 (dalej: wytyczne).

organizacyjnej lub jednostki organizacyjnej Policji. Adresatami wytycznych są kierownicy jednostek organizacyjnych Policji, więc wynika z nich dyspozycja zgłoszenia wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) kandydata do zespołu interdyscyplinarnego – przedstawiciela Policji.

Wprawdzie ustawodawca nie obliguje organu wykonawczego gminy do zawarcia porozumienia z prezesem sądu rejonowego, ale przecież takiej ewentualności nie wyklucza, a zatem powołanie do składu zespołu kuratora (ów) także może być oparte na porozumieniu²⁴.

W odniesieniu do przedstawicieli oświaty oraz ochrony zdrowia nasuwa się pytanie, czy mają się oni rekrutować – odpowiednio – spośród nauczycieli oraz osób wykonujących jeden z zawodów medycznych. Ustawodawca nie zajął wprost stanowiska w tej kwestii. Nie ma więc takiego wymogu. Oświata oraz ochrona zdrowia mogą być więc reprezentowane w zespole przez jakiegokolwiek osoby zatrudnione w takich jednostkach organizacyjnych.

Rozważając kwestię reprezentacji w zespole organizacji pozarządowych, należy rozważyć, czy zakres przedmiotowy ich działalności jest okolicznością prawnie istotną dla możliwości powołania ich przedstawicieli do składu zespołu. Rozstrzygając to zagadnienie w art. 9a ust. 3 pkt 6 ustawy, ustawodawca wskazał na przedstawicieli organizacji pozarządowych, bez jakichkolwiek ograniczeń co do przedmiotu ich działalności²⁵. Jednak w ust. 5 jest mowa o uczestnictwie w zespole przedstawicieli podmiotów innych niż określone w ust. 3, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Intencją ustawodawcy jest zatem, aby i wspomniane organizacje pozarządowe prowadziły taką działalność. Nie można, jak sądzę, uznać pozarządowego charakteru organizacji jako jedynej i wystarczającej przesłanki, uzasadniającej jej reprezentację w składzie zespołu, którego pozostali członkowie reprezentują jednostki organizacyjne administracji publicznej zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Odmienny pogląd w tej materii prezentuje K. Właźlak, której zdaniem „nie ma zatem znaczenia, czy organizacje te w swoim statucie przewidziały zadania stricte związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie”²⁶.

Rada gminy nie została upoważniona do sprecyzowania w uchwale wymagań, jakie mieliby spełniać członkowie zespołu, np. wymogów odnoszących się do wykształcenia, doświadczenia zawodowego, czy niekaralności. Ustawodawca wyszedł, w moim przekonaniu, z założenia, że wystarczy spełnienie warunków związanych z pracą, służbą w instytucjach, których są przedstawicielami.

Ponieważ członkostwo w zespole stanowi formę realizacji obowiązków służbowych lub zawodowych, to bezprzedmiotowe jest rozpatrywanie katego-

²⁴ Np. w uchwale Rady Miasta w Pasłęku (Nr II/31/2012) postanowiono, iż kuratorów, którzy wejdą w skład zespołu, wskazuje prezes właściwego miejscowo sądu rejonowego.

²⁵ S. Spurek podkreśla, że tym przypadkiem zabrakło, jak się wydaje, wskazania, że chodzi o organizacje pozarządowe, do których zadań statutowych należy przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zob. eadem, *Przeciwdziałanie przemocy...*, s. 40.

²⁶ K. Właźlak, *Problemy funkcjonowania zespołów...*, s. 69.

rii zgody kandydata na przedstawiciela instytucji. Odmienne stanowisko w tej sprawie zaprezentował Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu, podkreślając, iż „na reprezentację tego podmiotu składa się zarówno fakt wyznaczenia określonej już osoby do prac w zespole przez kierującego jednostką, czy też organ organizacji, jak również zgoda osoby wyznaczonej”²⁷. Nie podzielam takiego stanowiska, albowiem jeśli członkostwo w zespole stanowi formę realizacji obowiązków służbowych bądź zawodowych, to kwestia niezbędności uzyskania zgody pracownika (funkcjonariusza) na wykonanie zleconych mu zadań może być rozpatrywana wyłącznie w zakresie regulacji treści stosunku pracy (służby).

W praktyce niektóre z rad gmin (miast), regulując tryb powołania zespołu przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta), decydują o powołaniu tego podmiotu na kilkuletnią kadencję²⁸.

Rada gminy określa również tryb i sposób odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego. Ustawodawca nie wskazuje na przesłanki odwołania, nie upoważnia też rady gminy do ich wskazania²⁹. Jak stwierdził Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu, „do sfery regulacji ustawowej – nie zaś uchwałodawczej, na poziomie organu stanowiącego gminy – należy określenie przesłanek uzasadniających odwołanie członka zespołu, gdyż rada gminy może określić jedynie «tryb i sposób» postępowania w takiej sprawie”³⁰.

Członek zespołu jest przedstawicielem wskazanej w ustawie instytucji, wykonującym zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych, a zespół działa na podstawie porozumień zawartych między wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) a kierownikami poszczególnych instytucji, których przedstawicielami są członkowie zespołu. Należy zatem uznać, iż odwołanie powinno być poprzedzone uzgodnieniem między tymi podmiotami, przy czym okolicznością obojętną byłoby, który z nich byłby inicjatorem odwołania³¹. W opisanej sytuacji trzeba też odrzucić ewentualność odwołania członka zespołu w wyniku jego rezygnacji, skoro uczestnicząc w pracach zespołu, realizuje obowiązki służbowe bądź zawodowe. Podobnie nie zasługuje na aprobatę regulacja umożliwiająca odwołanie członka zespołu na wniosek jego przewodniczącego³².

²⁷ Wyrok z dnia 18 maja 2011 r. w sprawie IV SA/Wr 120/11 – orzeczenia.nsa.gov.pl.

²⁸ Np. Rada Miast Oświęcim w uchwale Nr XXX/598/2013 z dnia 30.01.2013 r. (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego poz. 1240) wskazała, iż członków zespołu powołuje się na 4 lata, a Rada Miasta w Annopolu w uchwale Nr VIII/48/2011 wskazała na kadencję 3-letnią.

²⁹ Np. Rada Miasta w Czeladzi w uchwale Nr V/40/2011, a Rada Miasta w Błachowni w uchwale Nr 176/XXIX/2013 wskazały naruszenie poufności danych, jako przesłankę odwołania członka zespołu.

³⁰ Z uzasadnienia wyroku z dnia 6 lipca 2011 r. w sprawie III SA/Wr 229/11 – orzeczenia.nsa.gov.pl.

³¹ Zob. np. uchwałę Rady Miasta w Pasłęku Nr II/31/2012, czy uchwałę Nr V/33/2011 Rady Gminy Kościelisko.

³² Taką regulację zawierają na przykład uchwały: Nr X/63/2011 Rady Gminy Rzepiennik Strzyżewski oraz Nr VI/34/2011 Rady Gminy Świerżno z dnia 30.03.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 66, poz. 1199).

W wydawanej uchwale rada gminy powinna także określić szczegółowe warunki funkcjonowania zespołu interdyscyplinarnego. Przedmiot regulacji nie został tu precyzyjnie wskazany. Warunków, w sensie elementów otoczenia zewnętrznego, nie da się uregulować przepisami obowiązującego prawa. Z kolei nie może tu chodzić o obsługę organizacyjno-techniczną, albowiem do jej zapewnienia został zobowiązany ośrodek pomocy społecznej. Działalność każdego organu kolegialnego jest silnie uwarunkowana przepisami natury regulaminowej, których w ustawie praktycznie brak (z wyjątkiem wskazania, iż przewodniczący zespołu jest wybierany na pierwszym posiedzeniu spośród jego członków, oraz że posiedzenia zespołu interdyscyplinarnego odbywają się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na trzy miesiące).

Wobec powyższego należy uznać, że warunki działania zespołu to regulacje o charakterze regulaminowym³³, których brak czyniłby zespół interdyscyplinarny podmiotem niezdolnym do sprawnego działania. Chodzi tu m.in. o możliwość powołania wiceprzewodniczącego czy sekretarza zespołu³⁴, o rozstrzygnięcia odnoszące się do procedury zwoływania posiedzenia zespołu czy tryb podejmowania uchwał (określenie mechanizmów większości). Uważam, że pozostawienie radom gmin takiego przedmiotu regulacji jest błędem ustawodawcy. Określając warunki działania zespołu, rada gminy nie realizuje polityki lokalnej, brak tu bowiem jakichkolwiek okoliczności tego rodzaju. Precyzyjne postanowienia regulaminowe stanowią narzędzie warunkujące sprawność działania tego podmiotu i powinny zostać przyjęte w ustawie.

Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie³⁵.

Zadaniem tego zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, których przedstawiciele wchodzi w jego skład, oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- a) Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie; chodzi w moim przekonaniu o podsumowanie informacji o jednostkowych aktach przemocy, ich ewentualnej koncentracji w określonych grupach społecznych, ocenę podłoża zachowań nacechowanych przemocą, typowanie środowisk zagrożonych przemocą w rodzinie oraz odniesienie się do skuteczności stosowanych dotychczas metod przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- b) Podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku; wskazane działania nie mają się odnosić do konkretnych osób, powinny być ukierunkowane problemowo, ich adresatami należałoby czynić określone środowiska społeczne, a dominu-

³³ Niekiedy rady gmin (miast) wprost nazywają te warunki regulaminem – zob. np. uchwałę Nr II/31/2012 Rady Miasta w Pasłęku, uchwałę Nr VI/34/2011 Rady Gminy Świerżno czy uchwałę Nr IV/22/2011 Rady Miasta Łędziny.

³⁴ Rozstrzygnięcia takie zawierają np. uchwały: Nr VII/54/2011 Rady Miasta Cieszyina z dnia 14.04.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 100, poz. 1893) czy Nr IV/22/2011 Rady Miasta Łędziny.

³⁵ Art. 9b ustawy.

jącą formę mogą stanowić przedsięwzięcia informacyjno-edukacyjne realizowane w formie działalności społeczno-organizatorskiej.

- c) Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym; chodzi o prezentację gminnego oraz powiatowego potencjału organizacyjnego, kadrowego oraz infrastruktury.
- d) Inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie oraz inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Powyższy zestaw zadań ma charakter otwarty. Chociaż zespół inicjuje, a nie podejmuje interwencje, to nie znaczy, że ustawodawca wykluczył kompetencje zespołu do podejmowania działań w indywidualnych przypadkach przemocy w rodzinie, chociaż powierzył to zadanie innemu podmiotowi – grupom roboczym.

Niekiedy organy stanowiące gmin, w uchwałach określających tryb i sposób powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania, podejmowały próbę konkretyzacji zadań zespołu interdyscyplinarnego. Taka praktyka nie spotkała się z aprobatą organów nadzoru oraz orzecznictwa sądów administracyjnych. Na przykład Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu wskazał, iż „zadania i sposoby działań zespołu interdyscyplinarnego wynikają już z samej treści [...] przepisów ustawy i mimo tego, że katalog zadań określonych ustawą jest katalogiem otwartym, to norma kompetencyjna zawarta w art. 9a ust. 15 ustawy nie daje radzie gminy upoważnienia do jego regulowania. Tego rodzaju działanie nie mieści się w ramach przekazanego radzie upoważnienia, jak i w dyspozycji art. 7 Konstytucji, zobowiązującego organy władzy publicznej do działania wyłącznie na podstawie i w granicach prawa”³⁶.

2. Tworzenie i zadania grup roboczych

Na podstawie przepisu art. 9a ust. 10 zespół interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach.

W skład grup roboczych wchodzi przedstawiciele:

- 1) jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- 2) gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych;
- 3) Policji;
- 4) oświaty;
- 5) ochrony zdrowia.

Nadto w ich skład mogą wchodzić kuratorzy sądowi, a także przedstawiciele innych podmiotów, specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Nie chodzi tu, jak sądzę, o dwojakiego rodzaju przedstawicieli, z których jedni reprezentowaliby inne podmioty, a inni byłiby specjalistami. Wykonywanie

³⁶ Wyrok z dnia 7 marca 2012 r. w sprawie IV SA/Wr 710/11 – orzeczenia.nsa.gov.pl.

zadań powierzonych grupom roboczym wymaga specjalistycznej wiedzy, należy zatem przyjąć, iż fakultatywnie w skład grupy roboczej mogą wchodzić przedstawiciele innych podmiotów, o ile taką wiedzę posiadają.

Procedura tworzenia grup roboczych nie została uregulowana w ustawie. Ponieważ grupy robocze tworzy zespół, a warunki jego działania zostają określone w uchwale rady gminy, należy przyjąć, że przedmiotem regulacji w takiej uchwale powinny być m.in. sprawy tworzenia grup roboczych.

Zgodnie ze wspomnianymi wcześniej wytycznymi Komendanta Głównego Policji w skład grupy roboczej wchodzi dzielnicowy rejonu, w którym zamieszkuje osoba, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka, w pracach grupy roboczej powinien uczestniczyć również policjant z komórki organizacyjnej nieletnich i patologii. W wymiarze merytorycznym treść wytycznych nie budzi wątpliwości. Jednak należy zauważyć, że adresatami wytycznych, jako aktu prawa wewnętrznego, mogą być wyłącznie jednostki organizacyjne podległe Komendantowi Głównemu Policji, a grupy robocze tworzone przez zespół interdyscyplinarny do nich nie należą.

Zgodnie z treścią ust. 14 art. 9a ustawy prace w ramach grup roboczych są prowadzone w zależności od potrzeb zgłaszanych przez zespół interdyscyplinarny lub wynikających z problemów występujących w indywidualnych przypadkach. Aktywność zespołu nazwana przez ustawodawcę zgłaszaniem potrzeb objawia się inicjowaniem interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie oraz inicjowaniem działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie (chodzi o zadania zespołu wskazane w treści pkt 3 i 5 ust. 2 art. 9b ustawy).

Tworzenie grup roboczych przez zespół interdyscyplinarny nie jest obligatoryjne. Należy zatem przyjąć, że jeśli zespół nie powoła grupy, wówczas może bezpośrednio zająć się realizacją jej zadań. K. Włażlak podkreśla, że „o ile w dużych miastach z pewnością pojawi się potrzeba powołania takich grup, o tyle w małych gminach ich funkcję prawdopodobnie będą pełnić zespoły interdyscyplinarne”³⁷.

Ustawodawca, w odróżnieniu od regulacji odnoszących się do zespołu interdyscyplinarnego, nie wskazuje na potrzebę ani sposób powołania kierownika grupy roboczej. Jest ona podmiotem kolegialnym, koordynacja działań jej członków jest wręcz niezbędna. Uważam, że jeśli zespół został upoważniony przez ustawodawcę do wybrania ze swego grona przewodniczącego, to tworząc grupę roboczą, posiada także – stosując rozumowanie *a maiori ad minus* – prawo do wskazania kierownika grupy³⁸.

³⁷ K. Włażlak, *Problemy funkcjonowania zespołów...*, s. 68.

³⁸ Potrzebę uregulowania kierowania grupą roboczą dostrzegły rady niektórych gmin (miast). I tak np. uchwała nr V/28/2011 Rady Gminy Stanin z dnia 30.03.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Nr 71, poz. 1391) stanowi, że grupą kieruje lider wybrany przez grupę, a uchwała Nr XVIII/102/2012 Rady Gminy w Boleszkowicach z dnia 28.06.2012 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego poz. 1855) rozstrzyga, iż kierownika grupy roboczej wskazuje zespół interdyscyplinarny. Podobne stanowisko zajęła w uchwale Nr XII/191/2011 Rada Miasta w Stargardzie Szczecińskim z dnia 29.11.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2012 r. poz. 12).

Do zadań³⁹ grup roboczych należy w szczególności:

- a) Opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie.
- b) Monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy.
- c) Dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

3. Podejmowanie interwencji w środowisku rodziny dotkniętej przemocą

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec osoby dotkniętej przemocą w rodzinie jest przedmiotem regulacji w przepisach art. 9d ustawy, odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”⁴⁰ i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. A. Szalkiewicz trafnie zauważa, że w przypadku osoby pełnoletniej wszczęcie procedury przy braku wspomnianej zgody stanowi naruszenie prawa jednostki do ochrony jej prywatności⁴¹.

Zgodnie z treścią art. 9c ustawy członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz grup roboczych, w zakresie niezbędnym do realizacji zadań, o których mowa w art. 9b ust. 2 i 3, mogą przetwarzać dane osób dotkniętych przemocą i osób stosujących przemoc w rodzinie, dotyczące: stanu zdrowia, nałogów, skazań, orzeczeń o ukaraniu, a także innych orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym, bez zgody i wiedzy osób, których dane te dotyczą.

K. Właźlak podkreśla, że wiele gmin w ogóle nie powołało zespołów interdyscyplinarnych, argumentując, że na terenie ich działania nie potrzeba „sądów kapturowych”⁴². Dodajmy, iż kontrowersyjność takiej regulacji wzmacnia fakt, iż zbieranie danych osobowych bez wiedzy i zgody osoby, której dotyczą należy m.in. do uprawnień służb specjalnych⁴³. Autorka zastanawia się,

czy postanowienia ustawy uprawniające zespoły interdyscyplinarne – o nieprecyzyjnie określonym składzie ustawowym, [...] do tak daleko idącej ingerencji w sprawy rodzin, nie naruszają konstytucyjnego prawa do prywatności (wyrażonego w art. 47 Konstytucji). Wątpliwości wzbudza zarówno szeroki zakres przetwarzanych danych, jak i szeroki katalog osób uprawnionych do dostępu do informacji, zwłaszcza o osobach dotkniętych przemocą w rodzinie⁴⁴.

³⁹ Wskazanych w art. 9b ust. 3 ustawy.

⁴⁰ Określaną w dalszej części rozważań jako „procedura NK”. Genezę i ewolucję procedury „Niebieskie Karty” omawia A. Szalkiewicz, *Ocena procedury Niebieskie Karty – problematyka administracyjnoprawna*, [w:] E. Olejniczak-Szałowska i in. (red.), *Prawne i organizacyjne aspekty funkcjonowania administracji publicznej*, Łódź 2012, s. 181–182.

⁴¹ Ibidem, s. 188.

⁴² K. Właźlak, *Problemy funkcjonowania zespołów...*, s. 63.

⁴³ Zob. np. art. 34 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu – t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 29, poz. 154.

⁴⁴ K. Właźlak, *Problemy funkcjonowania zespołów...*, s. 70.

Członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz grup roboczych zobowiązani są do zachowania poufności wszelkich informacji i danych, które uzyskali przy realizacji zadań⁴⁵. Obowiązek ten rozciąga się także na okres po ustaniu członkostwa w zespole interdyscyplinarnym oraz w grupach roboczych⁴⁶.

Rada Ministrów została upoważniona do określenia, w drodze rozporządzenia, procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy wypełnianych przez przedstawicieli podmiotów realizujących tę procedurę, mając na uwadze skuteczność działań wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie i dobro tych osób. Na tej podstawie zostało wydane rozporządzenie z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”⁴⁷.

Powyższa procedura obejmuje, zgodnie z treścią art. 9d ust. 2 ustawy, ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

S. Spurek słusznie wskazuje, że realizacja wskazanej procedury, precyzującej konkretne zadania i obowiązki określonych podmiotów, stanowi materię, która powinna zostać określona w ustawie⁴⁸.

Ustawodawca nie określa wprost, iż procedurę NK realizuje grupa robocza bądź zespół interdyscyplinarny, wskazuje jedynie na jednostki organizacyjne, których przedstawiciele dokonują tych czynności. Jednak, skoro zadaniem grupy roboczej jest m.in. realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach, a realizacją procedury NK mają zająć się przedstawiciele instytucji, których reprezentanci obowiązkowo wchodzi w skład grup roboczych, to uznać należy, iż jest to jedynie niedopowiedzenie ze strony ustawodawcy.

Przepisy rozporządzenia stanowią, iż przedstawicielem ochrony zdrowia uprawnionym do działań jest osoba wykonująca zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna i ratownik medyczny. Jednak należy zauważyć, że ustawa w art. 9d ust. 2 stanowi, iż czynności w tym zakresie realizuje przedstawiciel ochrony zdrowia, a Rada Ministrów nie została upoważniona przez ustawodawcę do wskazania zawodów medycznych, których wykonywanie upoważnia do uczestnictwa w realizacji procedury NK.

⁴⁵ S. Spurek słusznie zwraca uwagę, że niektóre z osób wchodzących w skład zespołu zobowiązane są do zachowania w tajemnicy informacji uzyskanych w związku z wykonywaniem czynności służbowych lub zawodowych. Zob. eadem, *Przeciwdziałanie przemocy...*, s. 42.

⁴⁶ Przed przystąpieniem do wykonywania czynności członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz grup roboczych składają organowi wykonawczemu gminy oświadczenie, o treści określonej w ustawie. Rota ślubowania brzmi następująco: „Oświadczam, że zachowam poufność informacji i danych, które uzyskałem przy realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz że znane mi są przepisy o odpowiedzialności karnej za udostępnienie danych osobowych lub umożliwienie do nich dostępu osobom nieuprawnionym”.

⁴⁷ Dz. U. Nr 209, poz. 1245. Dalej: rozporządzenie.

⁴⁸ Zob. S. Spurek, *Przeciwdziałanie przemocy...*, s.43.

Warto podkreślić, że w obecnym stanie prawnym nie ma możliwości uczestnictwa w procedurze kuratora oraz specjalistów w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (jeżeli zostali do składu grupy powołani).

W przypadku niepowołania grupy roboczej procedura NK będzie realizowana przez zespół interdyscyplinarny, który jednak powinien wykonywać te czynności, jak sądzę, w składzie odpowiadającym wykazowi jednostek organizacyjnych, których przedstawiciele podejmują i realizują czynności tej procedury.

Wszczęcie procedury NK następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A”⁴⁹ – w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Wszczęcie procedury następuje zatem bez obowiązkowego wykonania czynności weryfikujących uzasadniony charakter podejrzenia stosowania przemocy, co „stwarza pole do nadużyć, gdyż wszczęcie procedury może nastąpić nawet na podstawie jednego donosu”⁵⁰.

Z kolei kontrolerzy NIK zaobserwowali wzrost zainteresowania NK ze strony osób, dla których jedyną motywacją do ubiegania się o jej założenie „było uzyskanie dokumentacji dla celów rozwodowych, opieki nad dzieckiem, czy też uzyskania prawa do lokalu, ale niekoniecznie będących ofiarami przemocy w rodzinie”⁵¹.

Nie jest jasne, kto jest uprawniony (zobowiązany) do wszczęcia przedmiotowej procedury. Zgodnie z treścią par. 2 rozporządzenia formularz NK-A wypełnia przedstawiciel jednego z podmiotów wymienionych w art. 9d ust. 2 ustawy. Zatem trzeba odpowiedzieć na pytanie, czy chodzi o którąkolwiek osobę zatrudnioną (pełniącą służbę) w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisjach rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia?

Na przykład przepisy rozporządzenia stanowią, iż przedstawicielem ochrony zdrowia uprawnionym do działań jest osoba wykonująca zawód medyczny. Chodzi zatem o każdą osobę wykonującą taki zawód. Z kolei wytyczne Komendanta Głównego Policji stanowią, iż procedurę wszczyna policjant, co upoważnia do podjęcia takiego działania każdego funkcjonariusza. Konsekwentnie należałoby więc uznać, że prawo wszczęcia procedury przysługuje także każdemu pracownikowi oświaty, jednostki organizacyjnej pomocy społecznej czy członkowi gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Takie rozwiązanie budzi jednak uzasadnione wątpliwości. Po pierwsze, uprawnionych (zobowiązanych) do wszczęcia procedury głęboko ingerującej w sferę prywatności jest kilkaset tysięcy osób. Po drugie, należy odnotować, że wypełnienie formularza NK-A polega na gromadzeniu i utrwaleniu, a więc przetwarzaniu danych osobowych, do czego upoważnionymi na podstawie art. 9c

⁴⁹ W toku dalszych rozważań określanym jako formularz NK-A.

⁵⁰ A. Szalkiewicz, *Ocena procedury...*, s. 188.

⁵¹ *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie przez administrację publiczną* – Informacja o wynikach kontroli Nr P/12/107 – www.nik.gov.pl, s. 9.

ustawy są wyłącznie członkowie zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych. Po trzecie, zgodnie z rozporządzeniem, kopię wypełnionego formularza pozostawia się u wszczynającego procedurę, a przecież przechowywanie danych osobowych jest formą ich przetwarzania i wymaga podstawy ustawowej, której w tym przypadku brak.

Z ustaleń NIK wynika, że ponad 90% formularzy NK wypełniają policjanci, a pozostałe przedstawiciele jednostek pomocy społecznej. Do wyjątków należą procedury wszczynane przez przedstawicieli oświaty i ochrony zdrowia⁵².

Odrębnego rozważenia wymaga problem podstaw faktycznych wszczęcia procedury NK.

Przepis art. 9d ust. 4 ustawy stanowi, że następuje ono w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, **podejrzenia** stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Z kolei przepis art. 9d ust. 2 ustawy, definiując procedurę, wskazuje, iż obejmuje ona ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z **uzasadnionym podejrzeniem** zaistnienia przemocy w rodzinie.

Ustawodawca nie jest jednak konsekwentny. Ustawa upoważnia członków zespołu interdyscyplinarnego oraz grup roboczych do przetwarzania danych osób **dotkniętych przemocą** w rodzinie i osób **stosujących przemoc**, a podejmowanie interwencji w oparciu o procedurę NK nie wymaga zgody osoby **dotkniętej przemocą** w rodzinie.

Reasumując, podjęcie procedury NK w sytuacji istnienia jedynie podejrzenia stosowania przemocy nie jest objęte zgodą ustawodawcy na przetwarzanie danych osobowych oraz – *a contrario* – wymaga uzyskania zgody osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Dane osobowe mogą być bowiem przetwarzane, a zgoda pokrzywdzonego nie jest niezbędna, jedynie w sytuacji, gdy posłużenie się przez sprawcę przemocą jest faktem niebudzącym wątpliwości i mamy do czynienia z osobą dotkniętą przemocą.

Przepisy rozporządzenia posługują się kategorią osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie oraz osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. Czynniki uzasadnienia podejrzenia, kryteria i sposoby wstępnej weryfikacji, uprawdopodobnienia tezy o występowaniu przemocy w rodzinie nie zostały uregulowane w ustawie ani w rozporządzeniu.

Oceniając newralgiczną dla omawianej instytucji regulację podstaw faktycznych wszczęcia procedury NK, należy odnotować możliwość jej inicjacji przez każdą osobę zatrudnioną (pełniącą służbę) w jednostkach organizacyjnych, których przedstawiciele mają realizować tę procedurę, w sytuacji istnienia jedynie podejrzenia zaistnienia przemocy wobec członka rodziny, przy czym pojęcia członka rodziny i przemocy zdefiniowano w ustawie nieprecyzyjnie.

⁵² *Przeciwdziałanie przemocy...*, s. 6.

Wszystkie te okoliczności sprawiają, że stworzono szerokie możliwości nadużywania tej instytucji, traktowania jej jako narzędzia manipulacji, wykorzystywania w celach niezgodnych z ustawą.

Wypełnienie formularza NK-A następuje w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. W przypadku braku możliwości wypełnienia formularza z uwagi na nieobecność tej osoby, stan jej zdrowia lub ze względu na zagrożenie jej życia lub zdrowia, wypełnienie formularza następuje niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jego wypełnienie. Jeżeli nawiązanie bezpośredniego kontaktu z taką osobą jest niewykonalne, wypełnienie formularza NK-A następuje bez jej udziału.

Wszczynając procedurę, podejmuje się działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. W informacji NIK podkreślono, że znaczne rozbudowanie dokumentacji NK „powoduje, że funkcjonariusze Policji często nie są w stanie jej wypełnić w warunkach przeprowadzania interwencji”⁵³.

Rozmowę z taką osobą przeprowadza się w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności tej osoby oraz zapewniających jej bezpieczeństwo.

W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego. Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec dziecka, są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 §11, ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny. Działania z udziałem dziecka powinny być prowadzone, w miarę możliwości, w obecności psychologa.

Po wypełnieniu formularza NK-A osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta – B”, którego treść stanowi pouczenie o przysługujących uprawnieniach⁵⁴.

Z kolei przedstawiciele podmiotów wskazanych w art. 9b ust. 2 ustawy przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Przekazanie wypełnionego formularza NK-A do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego następuje niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury.

Powstają w ten sposób warunki do inicjowania przez zespół interdyscyplinarny interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie oraz działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie, przy czym zadanie to realizuje osobiście przewodniczący zespołu, który niezwłocznie, nie później niż w ciągu 3 dni od otrzymania wypełnionego formularza, przekazuje go członkom zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej.

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ Wzór formularza „Niebieska Karta – B” stanowi załącznik nr 2 do rozporządzenia.

Przepisy rozporządzenia stanowią, iż zakończenie procedury następuje m.in. w przypadku rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań. Taka sytuacja wystąpi, w moim przekonaniu, zwłaszcza w razie gdy podejrzenie wystąpienia przemocy w rodzinie nie okaże się uzasadnione. W ramach procedury NK podejmuje się czynności w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Wobec powyższego przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego powinien, jak sądzę, dokonać oceny informacji zawartych w formularzu NK-A i w przypadku, gdyby okazało się, że podejrzenie wystąpienia przemocy nie jest uzasadnione, zdecydować o zakończeniu procedury.

Przepisy rozporządzenia stanowią dalej, że po przekazaniu przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego formularza NK-A członkom tego zespołu lub grupy roboczej, kolegiálny podmiot, który otrzymał taki formularz, dokonuje analizy sytuacji rodziny i wypełnia formularz „Niebieska Karta C”⁵⁵. Czynności takie wykonywane są na posiedzeniu, w obecności zaproszonej osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Formularz ten zawiera m.in. opis sytuacji zawodowej, ekonomicznej, mieszkaniowej i zdrowotnej tej osoby oraz tezy indywidualnego planu pomocy, w postaci działań realizowanych przez członków zespołu lub grupy. Kolejne zapisy formularza odnoszą się do okresowej oceny sytuacji rodziny, weryfikacji indywidualnego planu pomocy oraz obejmują opis ewentualnego kolejnego zdarzenia przemocy w rodzinie.

Osoba, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, zostaje zaproszona na posiedzenie zespołu (grupy). Stawiennictwo nie jest jej obowiązkiem, natomiast niestawiennictwo nie wstrzymuje prac zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej.

Możliwość wypełniania tych dokumentów bez obecności pokrzywdzonych może rodzić obawy o to, czy w każdym przypadku będą one służyć pomocy rodzinie⁵⁶.

Wypełnianie przez wieloosobowy zespół (grupę) formularza w obecności osoby, co do której zachodzi podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, ewidentnie narusza jej prywatność. W informacji NIK podkreślono, że opowiadanie w obecności kilku, a nawet kilkunastu osób przez osobę dotkniętą przemocą o tym, co ją spotkało, to okoliczność, „która może być upokarzająca”⁵⁷.

Oceniam taką sytuację jako przejaw swoistej wtórnej wiktymizacji, objawiającej się koniecznością eksponowania wobec grupy obcych osób trudnych problemów z zakresu życia osobistego.

Z kolei wypełnienie formularza NK-C pod nieobecność osoby dotkniętej przemocą stanowi jedynie przejaw biurokracji, albowiem znalezienie odpowiedzi na pytania zawarte w jego treści praktycznie nie jest możliwe bez czynnego udziału tej osoby, który powinien mieć miejsce w warunkach gwarantujących brak skrzepowania.

⁵⁵ Wzór formularza „Niebieska Karta – C” stanowi załącznik nr 3 do rozporządzenia.

⁵⁶ Zob. K. Właźlak, *Problemy funkcjonowania zespołów...*, s. 69.

⁵⁷ *Przeciwdziałanie przemocy...*, s. 7.

Członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej wypełniają nadto formularz „Niebieska Karta – D”⁵⁸. Czynność ta ma być podjęta w obecności osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. Przewodniczący zespołu wzywa taką osobę na spotkanie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej. Treść przedmiotowego formularza obejmuje poza podstawowymi danymi osobowymi m.in. informacje o formach przemocy, jakie ta osoba stosuje, świadkach takich zdarzeń, karalności, nadużywaniu alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych oraz leków, działaniach postulowanych wobec tej osoby oraz zobowiązaniach, jakie podjęła.

Mimo iż wypełnienie przedmiotowego formularza ma nastąpić w obecności osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, a osoba taka podlega wezwaniu, to jednak w ustawie brak przepisów zobowiązujących ją do stawiennictwa.

Zgodnie z dyspozycją art. 51 ustawy zasadniczej, nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby. Z kolei według treści art. 74 par. 1 Kodeksu postępowania karnego oskarżony nie ma obowiązku dowodzenia swej niewinności ani obowiązku dostarczania dowodów na swoją niekorzyść. Zatem poszukiwanie przy udziale osoby, o której mowa, odpowiedzi na pytania zawarte w formularzu NK-D zdaje się ignorować wskazane wyżej regulacje zawarte w aktach wyższego rzędu.

Członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej podejmują działania w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, w szczególności:

- a) diagnozują sytuację rodziny, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą;
- b) przekazują informacje o konsekwencjach popełnianych czynów;
- c) motywują do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych;
- d) przeprowadzają rozmowę pod kątem nadużywania alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków;
- e) przekazują informacje o koniecznych do zrealizowania działaniach w celu zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie.

Należy podkreślić, że według przepisów rozporządzenia spotkania z osobami, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, oraz osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, nie mogą być organizowane w tym samym miejscu i czasie. Oznacza to, iż określając formułę przeciwdziałania przemocy, wyłączono stosowanie mediacji, dociekanie uwarunkowań naruszania praw lub dóbr osobistych, przy udziale negocjatora. E. Bieńkowska słusznie podkreśla, że „mediacja może [...] okazać się wydarzeniem przełomowym dla rozwiązania konfliktu i przemodelowania sposobu funkcjonowania rodziny. Musi jednak być prowadzona profesjonalnie w oparciu o określone zasady”⁵⁹.

⁵⁸ Wzór formularza „Niebieska Karta – D” stanowi załącznik nr 4 do rozporządzenia.

⁵⁹ E. Bieńkowska, *Europejski Trybunał Sprawiedliwości o mediacji w sprawach przemocy w rodzinie*, „Prokuratura i Prawo” 2012, nr 4, s. 72.

Przepisy rozporządzenia określają obowiązki ciężące, w ramach realizacji procedury, na poszczególnych członkach zespołu interdyscyplinarnego bądź grupy roboczej, tj. przedstawicielach Policji, ochrony zdrowia, oświaty, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz pracowniku socjalnym⁶⁰.

Rada Ministrów wykroczyła tu, jak sądzę, poza granice upoważnienia ustawowego, albowiem członkowie zespołów (grup) wykonują zadania służbowe bądź zawodowe w sferze objętej regulacją ustawową i wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi. Przykładowo, wśród obowiązków funkcjonariusza Policji w ramach procedury NK przepisy rozporządzenia wskazują na obowiązek przeprowadzenia na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowych w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa. Przepis ten ignoruje istnienie art. 308 Kodeksu postępowania karnego regulującego tę materię, a Komendant Główny Policji postanowił w wytycznych, iż zadanie to realizuje nie policjant będący członkiem grupy roboczej, ale, w miarę możliwości, grupa operacyjno-procesowa.

Nadto w treści formularzy NK-C oraz NK-D przewidziano indeksy działań o charakterze pomocowym, których adresatem jest osoba, co do której zachodzi podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie oraz korekcyjnych – kierowanych do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. Na przykład w treści formularza C znalazły się m.in. takie elementy indywidualnego planu pomocy, jak wszczęcie postępowania przygotowawczego (zadanie przedstawiciela Policji), czy skierowanie osoby, co do której zachodzi podejrzenie, że została dotknięta przemocą w rodzinie, na konsultacje psychiatryczne (zadanie przedstawiciela ochrony zdrowia). Z kolei w formularzu NK-D przewidziano w stosunku do osoby, co do której zachodzi podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie takie działania, jak dobrowolne poddanie się leczeniu odwykowemu i opracowanie planu leczenia oraz złożenie wniosku do sądu w celu uruchomienia procedury zobowiązania do leczenia odwykowego.

W przepisach rozporządzenia potraktowano procedurę NK jako swoistą metaprocedurę, ignorującą regulacje poszczególnych form działań przewidzianych w innych przepisach prawa powszechnie obowiązującego, zwłaszcza ustaw.

Grupa robocza jest podmiotem złożonym z kilku osób (reprezentujących różne instytucje), realizujących obowiązki służbowe bądź zawodowe. Wspomniane formy działań pomocowych i korekcyjnych są przedmiotem regulacji w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, które określają ich formy oraz kompetencje podmiotów administrujących upoważnionych do ich stosowania. Każdy

⁶⁰ Szczegółową charakterystykę trybu postępowania pracownika socjalnego w ramach procedury „Niebieska Karta” prezentuje Ł. Radwanowicz, *Zagadnienia administracyjno-prawne dotyczące przemocy*, [w:] E. Kowalewska-Borys (red.), *Problematyka przemocy w rodzinie*, Warszawa 2012, s. 174–182. Z kolei tryb postępowania Policji omawia M. Milowski, *Niebieska Karta – procedura interwencji policyjnej*, Katowice 2010.

z członków grupy, uczestnicząc w jej działaniach, nie przestaje, jako zatrudniony czy pełniący służbę, podlegać swemu przełożonemu, zwłaszcza że zadania wynikające z uczestnictwa w zespole bądź grupie wykonuje w ramach wspomnianych obowiązków.

Zakończenie procedury następuje w przypadku:

- a) ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy albo
- b) rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

Rozporządzenie nie wskazuje podmiotu uprawnionego do zakończenia procedury. Stanowi natomiast, iż wymaga ono udokumentowania w formie protokołu podpisanego przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego, który powinien zawierać:

- a) dane dotyczące osób, wobec których realizowana była procedura;
- b) datę rozpoczęcia i zakończenia procedury;
- c) opis podjętych działań w ramach procedury.

Nie wskazano, kto jest uprawniony – zobowiązany do sporządzenia wskazanego protokołu.

O zakończeniu procedury powiadamia się podmioty w niej uczestniczące.

Podsumowanie

Realizacja zadań przez zespoły interdyscyplinarne i grupy robocze to podstawowy czynnik decydujący o sprawności przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Niestety, regulacja prawna odnosząca się do działalności wspomnianych podmiotów administrujących jest daleka od doskonałości.

Upoważnienie rady gminy do określenia w drodze uchwały trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania jest zabiegiem niecelowym, albowiem realizując te kompetencje, rada gminy nie prowadzi polityki lokalnej, nie ma zatem potrzeby różnicowania takich procedur. Powinny one zostać określone w ustawie.

Przepisy odnoszące się do składu zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych cechuje ogólnikowy charakter i brak precyzji.

Ustawodawca niekonsekwentnie posługuje się pojęciami podejrzenia stosowania przemocy, uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy oraz osób dotkniętych przemocą bądź stosujących przemoc, co utrudnia ustalenie, na drodze wykładni, zakresu stosowania przepisów ustawy.

Zrównanie uprawnień członków zespołów i grup w zakresie przetwarzania danych osobowych ze służbami specjalnymi przez upoważnienie do przetwarzania w szerokim zakresie tzw. sensytywnych danych osobowych bez wiedzy i zgody osób dotkniętych przemocą jest zabiegiem niepotrzebnie ingerującym w sferę prywatności.

Upoważnienie Rady Ministrów do określenia w drodze rozporządzenia procedury „Niebieskie Karty” praktycznie nie zostało wsparte wytycznymi. Trudno za takie uznać skuteczność działań, gdyż taki postulat, nawet jeśli nie został wprost wprowadzony do treści delegacji ustawowej, stanowi – w formie dorozumianej – oczywistą przesłankę prakseologiczną, dotyczącą każdego aktu wykonawczego do ustawy.

Stwierdzenie w art. 9d ust. 1 ustawy, że podejmowanie interwencji odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” jest pozbawione precyzji. Procedura ta stanowi jedynie płaszczyznę koordynacji działań poszczególnych podmiotów, które realizują swoje obowiązki oraz korzystają z uprawnień wynikających z przepisów rangi ustawy stanowiących podstawę ich działania.

Wszczęcie procedury NK na podstawie przepisów rozporządzenia, podobnie jak jej zakończenie, nie zostały precyzyjnie uregulowane.

Wśród osób uprawnionych do przetwarzania danych osobowych ustawodawca wymienia jedynie członków zespołów oraz grup. Rozporządzenie stanowi, iż formularz NK-A wypełnia przedstawiciel podmiotów realizujących procedurę, który nie został ustawowo upoważniony do gromadzenia danych osobowych ani ich przechowywania.

Generalnie oceniając prawnoadministracyjną regulację przeciwdziałania przemocy w rodzinie w kategoriach sprawności, warto przytoczyć pogląd NIK oparty na przeprowadzonych kontrolach, iż „przyjęte rozwiązania zakładające nadmiernie biurokratyczne struktury, znaczne zwiększenie ilości tworzonej dokumentacji i jej dublowanie, a także przewlekły tryb postępowania, w zasadzie uniemożliwiały sprawne i szybkie udzielenie pomocy, pomimo zaangażowania wielu osób reprezentujących różne instytucje publiczne i organizacje pozarządowe”⁶¹.

Bibliografia:

- Bieńkowska E., *Europejski Trybunał Sprawiedliwości o mediacji w sprawach przemocy w rodzinie*, „Prokuratura i Prawo” 2012, nr 4.
- Kiełtyka A., Ważny A., *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Milowski M., *Niebieska Karta – procedura interwencji policyjnej*, Katowice 2010.
- Obiegło A., „Sprawcy przemocy w rodzinie. Przegląd środków karnych i instrumentów oddziaływania przewidzianych w polskim prawie oraz ich zastosowanie”, „Przegląd Zachodniopomorski” 2011, z. 3.
- Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie przez administrację publiczną* – Informacja o wynikach kontroli Nr P/12/107.
- Radwanowicz Ł., *Zagadnienia administracyjno-prawne dotyczące przemocy*, [w:] E. Kowalewska-Borys (red.), *Problematyka przemocy w rodzinie*, Warszawa 2012.

⁶¹ *Przeciwdziałanie przemocy...*, s. 6.

- Spurek S., *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Komentarz*, lex 1369.
- Szałkiewicz A., *Ocena procedury Niebieskie Karty – problematyka administracyjno-prawna*, [w:] E. Olejniczak-Szałowska i in. (red.), *Prawne i organizacyjne aspekty funkcjonowania administracji publicznej*, Łódź 2012.
- Teisseyre P., „Wraca nowe”: o zespołach interdyscyplinarnych, „Polityka Społeczna” 2011, nr 3.
- Właźlak K., *Problemy funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, „Samorząd Terytorialny” 2012, nr 4.
- Właźlak K., *Programy jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, „Samorząd Terytorialny” 2011, nr 11.
- Zajac M., *Procedura Niebieskiej Karty. Realizacja zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, Wrocław 2012.

Akty prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, ze zm.).
- Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 29, poz. 154, ze zm.).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. Nr 50, poz. 259).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245).
- Wytyczne nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 grudnia 2011 r. w sprawie postępowania policjantów podczas realizacji procedury „Niebieskiej Karty” (Dz. Urz. KGP nr 10, poz. 77).
- Uchwała Nr V/28/2011 Rady Miasta Łęczyny z dnia 27.01.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 44, poz. 773).
- Uchwała Nr V/40/2011 Rady Miasta w Czeladzi z dnia 3.02.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 72, poz. 1293).
- Uchwała nr V/33/2011 Rady Gminy Kościelisko z dnia 29.03.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego Nr 247, poz. 1999).
- Uchwała nr V/28/2011 Rady Gminy Stanin z dnia 30.03.2011 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Nr 71, poz. 1391).
- Uchwała Nr VI/34/2011 Rady Gminy Świerżno z dnia 30.03.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 66, poz. 1199).
- Uchwała Nr VII/54/2011 Rady Miasta Cieszyńska z dnia 14.04.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 100, poz. 1893).

- Uchwała Nr VIII/48/2011 Rady Miasta w Annopolu z dnia 28.06.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Nr 129, poz. 2231).
- Uchwała Nr XI/69/11 Rady Gminy Bolesławiec z dnia 16.11.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego Nr 265, poz. 5058).
- Uchwała Nr X/63/2011 Rady Gminy Rzepiennik Strzyżewski z dnia 24.11.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego Nr 579, poz. 6474).
- Uchwała Nr XII/191/2011 Rada Miasta w Stargardzie Szczecińskim z dnia 29.11.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2012 r. poz. 12).
- Uchwała Nr II/31/2012 Rady Miasta w Pasłęku z dnia 30.03.2012 r. (Dz. Urz. Woj. Warmińsko-Mazurskiego Nr 12, poz. 1727).
- Uchwała Nr XVIII/102/2012 Rady Gminy w Boleszkowicach z dnia 28.06.2012 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego poz. 1855).
- Uchwała Nr 176/XXIX/2013 Rady Miasta w Blachowni z dnia 30.01.2013 r. (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z 2012 r. poz. 2055).
- Uchwała Rady Miasta Oświęcim Nr XXX/598/2013 z dnia 30.01.2013 r. (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego poz. 1240).

Orzecznictwo sądów administracyjnych:

- Wyrok NSA z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie II OSK 1922/11.
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 7 marca 2012 r. w sprawie IV SA/Wr 710/11.
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 18 maja 2011 r. w sprawie IV SA/Wr 120/11.
- Wyrok WSA w Olsztynie z dnia 14 czerwca 2011 r. w sprawie II SA/Ol 348/11.
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 6 lipca 2011 r. w sprawie III SA/Wr 229/11.
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 12 października 2011 r. w sprawie IV SA/Wr 380/11.
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 24 października 2011 r. w sprawie IV SA/Wr 743/11.

Interdisciplinary teams and working groups tasks and competences in the area of counteracting domestic violence

Summary: The subject of the chapter is the presentation and evaluation of the legal basis of appointing the interdisciplinary teams and working groups dealing with the domestic violence as well as the procedure of intervening in the families experiencing domestic violence.

Keywords: domestic violence, interdisciplinary teams, working groups